

**“INTERNATIONAL CONFERENCE
ON LEARNING AND TEACHING”
2022/1**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

15 FEBRUARY
2022 YEAR

UZBEKISTAN, TASHKENT

"RESEARCH AND EDUCATION"

Scientific Research Center

"INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING"

www.researchedu.uz

Languages of publication: o'zbek, english, русский, казак, тоҷик

TASHKENT, UZBEKISTAN
2022/ FEBRUARY 15

TABLE OF CONTENTS

Sr. No.	Paper/ Author
1	ТАВСИЯҲО ДОИР БА НАВИСТАНИ ДИКТАНТИ САНЧИШЎ ДАР СИНФИ IX Ҳикматов Ҳикмат Султонович Page No.: 22-28
2	TA'LIM JARAYONIDA O'YIN METODLARINI QO'LLASHNING ANAMIYATI Abdrimova Feruza Komiljanovna, Allaberganova Nasiba Muradovna Page No.: 29-34
3	ZAMONAVIY AXBOROT MUHITIDA TALABALAR BILIMINI NAZORAT QILISH TIZIMINI YARATISH SAMARADORLIGI Boymanov Jasur Isroil o'g'li, Aminov Istam Barnoyevich Page No.: 35-38
4	НЕКОТОРЫЕ МОДУЛЬ НЕПРЕРЫВНОСТИ И НАИЛУЧШЕЕ ПРИБЛИЖЕНИЯ ФУНКЦИИ В ПРОСТРАНСТВЕ БЕРГМАНА Тухлиев Дилшод Камаридинович Page No.: 39-44
5	МЕТОДЫ АНАЛИЗА ИССЛЕДОВАНИЯ ЯЗЫКА НА МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЕ Худайбергенов Бозарбой Алламович, Аллаберганова Насиба Мурадевна Page No.: 45-52

6

**INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA TANITISHNING XALQARO
TADQIQOTLARGA TAYYORGARLIK KO'RISHDA SAMARA BERUVCHI
USULLARI**

Qaxxarova Zilola Abdug'ani qizi

Page No.: 53-57

7

**UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING
ZAMONAVIY O'QITISH TEXNOLOGIYALARI**

Ostanova Ma'mura Ulug'bek qizi, Aminov Istam Barnoyevich

Page No.: 58-62

8

GEOGRAFIYANI BILISH ZARURIYATI

Egamov Baxtiyor Do'stnazar o'g'li, Qurbonmurodov Elyor Ulug'bek o'g'li

Page No.: 63-69

9

**НАНОТЕХНОЛОГИЯ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА КУТИЛАЁТГАН
НАТИЖАЛАР**

Эшқурбонова Муниса Бозор қизи, Қосимов Шерзод Абдузаирович

Page No.: 70-73

10

EKOLOGIYA VA CHIQINDISIZ TEXNOLOGIYALARNING UYG'UNLIGI

Ergashev Baxtiyor Abloqulovich

Page No.: 74-76

11

**QUYI ZARAFSHON VOHASI RIVOJLANISHIDA ZARAFSHON
DARYOSINING AHAMIYATI VA VOHA LANDSHAFTLARINI
MUHOFAZA QILISH**

Hikmatova Gulruh Ixtiyor qizi

Page No.: 77-83

12

**SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING BUGUNGI KUNDAGI
ZAMONAVIY ASOSLARI**

Safarov Husniddin Sirojiddin o'g'li, Aldasheva Sarvinoz Alijon qizi

Page No.: 84-86

13

ПОЭЗИЯ ӘЛЕМІННІҢ СҮЛТАНЫ МҰҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ

Абдуалім Алимқулов, Нуркелді Манабайев

Page No.: 87-90

14

ХУҚУҚНИНГ РИВОЖИДА ТИЛНИНГ АҲАМИЯТИ

Бешимова Моҳичехра, Мўйдинов Қодиржон Абдурасулович

Page No.: 91-98

15

**YUMSHOQ TO'QIMALARDA PLASTIK OPERATSIYA O'TKAZISHNING
ASOSIY XUSUSIYATLARI**

Mirzaliyeva Nilufar Sherall qizi

Page No.: 99-101

16

**O'ZBEKISTONDA MENINGOKOKK INFEKSIYASINING ZAMONAVIY
EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI VA UNING PROFILAKTIKASINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Mustanov A'zamat Yunusovich, G'oyibnazarova Kumush Sherall qizi

Page No.: 102-107

17

**BOLALARDA TISHLARNING NOTEKIS O'SISHINING OLDINI OLISH
USULLARI**

Nodirov Nuriddin Shuhrat o'g'li

Page No.: 108-110

**O'ZBEKISTONDA MENINGOKOKK INFEKSIYASINING ZAMONAVIY
EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI VA UNING PROFILAKTIKASINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Mustanov A'zamat Yunusovich

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi epidemiolog-katta o'qituvchi

G'oyibnazarova Kumush Sherali qizi

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Meningokokk infeksiyasi epidemiyalari kutilmaganda yuzaga keladi va uni oldindan bashorat qilib bo'lmaydi. O'zbekiston hududida ushbu infeksiya bilan zararlanishning yillik ko'rsatkichlari o'sib bormoqda. Epidemiya o'chog'idagi kasallangan aholida 70-80% o'lim holatlari, 20% tuzalganlarda esa epilepsiya, intellektual rivojlanishdan ortda qolish, aqliy zaiflik, karlik holatlari jiddiy asorat sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: meningokokk infeksiyasining tarqalgan va mahalliy(lokal) klinik shakllari, aerazol-antroponoz infeksiya, giperendemik zona,"meningit kamari", epidemik avj olish, umumiy intoksikatsiya, meningit, nazofaringit, meningokoksemiya, mavsumiy avjlanish, jinsga moyillik, sanatsiya, izolyatsiya, karantin.

Ma'lumki, hozirgi kunda dunyoning 150 dan ortiq mamlakatlarida aerazol-antroponoz infeksiyalardan biri hisoblangan meningokokk tufayli epidemik vaziyat barqarorligi buzilmoqda. Meningokokk infeksiyasi bilan kasallanishning eng yuqori ko'rsatkichi Afrika qit'asida qayd etilgan bo'lib, u yerda giperendemik zona mavjud va u "meningit kamari" deb ataladi. Mazkur zona Saharaning janubiga, g'arbda Senegaldan sharqda Efiopiyaga qadar cho'zilgan va o'z qamroviga 14 dan ortiq davlat hududini birlashtirgan.

Meningokokk infeksiyasiga chalinganlarning o'lim darajasi va nogironlik holatlari boshqa yuqumli kasalliklar ko'rsatkichidan yuqori bo'lganligi uchun ko'pchilik davlatlar sog'liqni saqlash tizimining jiddiy muammosiga aylangan. Buni quyidagi raqamlar orqali ko'rish mumkin:

- Infeksiyaning tarqoq shakli bilan kasallanganlar orasida o'lim darajasi 70-80% ga yetgan;
- Davolashda antibiotiklardan foydalanish o'lim holatini 15% ga kamaytiradi;
- Tuzalganlarning taxminan 20% qismida jiddiy asoratlar kelib chiqadi;
- Yuzaga kelgan o'tkir asoratlarga epilepsiya, intellektual rivojlanishdan ortda qolish, aqliy zaiflik, karlik holatlari kiradi.

Meningokokkli infeksiya bilan yillik kasallanish ko'rsatkichi infeksiyaning asosiy o'chog'i bo'lmish Afrika qit'asi davlatlarida har 100 ming aholiga 300-700 kishini tashkil qilsa, tropik va subtropik zonadan holi mo'tadil kengliklarda, xususan Markaziy Osiyo mintaqasi va unga yaqin hududlarda har 100 ming aholiga 0,01-0,02 ni ko'rsatmoqda, ammo epidemiologik noxush holatlarda bu raqamlar 8-12 tagacha ko'tarilgani qayd etilgan. Keltirilgan ma'lumotlarga asosan dunyoning ko'plab mamlakatlarida meningokokk infeksiyasining tarqalgan og'ir kechuvchi klinik shakllarining ulushi yuqoriligi, bu yuqumli kasallikning navbatdagi epidemik ko'tarilish arafasida ekanligidan dalolat beradi.

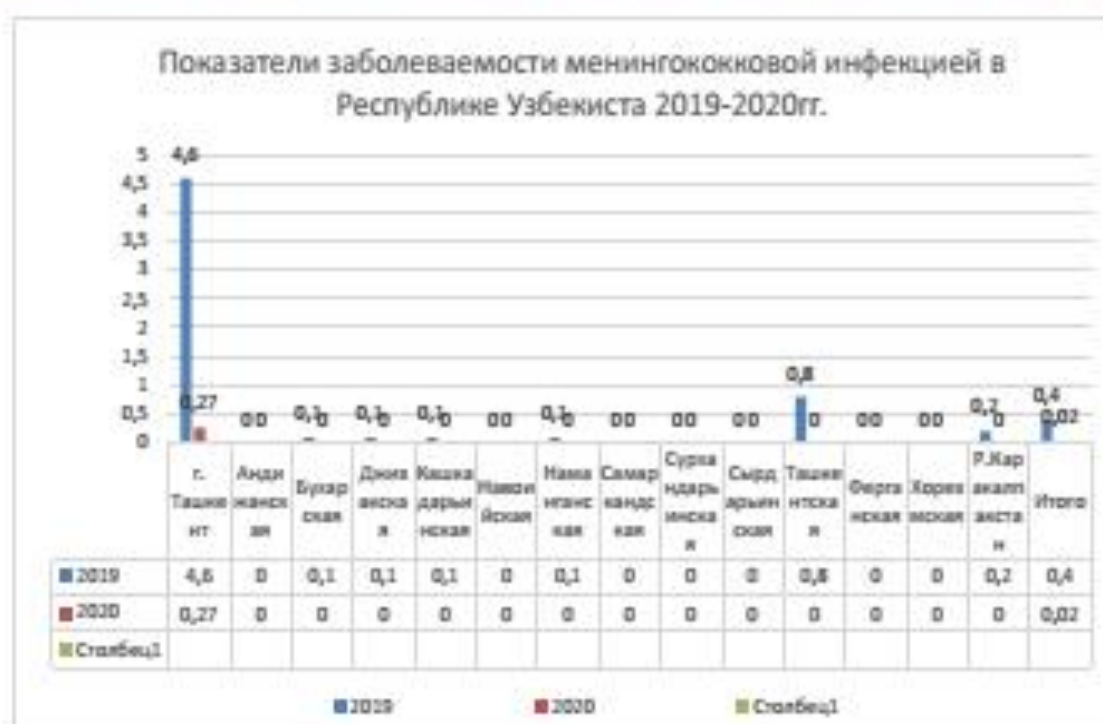
So'nggi o'n yil ichida meningokokk infeksiyasi bilan kasallanish ko'rsatkichlari global pasayishi kuzatilsa-da, lekin epidemik avj olish, epidemiya va pandemiyalarning kelib chiqishi ortib bormoqda. Bunga sabab meningokokk infeksiya yashirin davrining oxiridayoq xavfliligi, butun kasallik davomida bemorda tashuvchilik, infeksiyaning yuqumliligi, qo'zg'atuvchi yuqori nafas yo'llarining burun-halqum qismida 3 haftagacha saqlanishi kabilardir. Kasal yoki bakteriya tashuvchi bilan muloqotda bo'lganlarning 1-3 % ida asosiy kasallik (umumiy intoksikatsiya, meningit), 10-30% ida nazofaringit rivojlanadi va 70-80% odamlar bakteriya tashuvchiga aylanadi. Nazofaringit shaklidagi bemorlar atrofdagilar uchun 3 haftagacha tashuvchi bo'lishlari mumkin. Shuning uchun epidemiya davrida odamlarni 95% i tashuvchi, faqat 1% i kasal bo'ladi. Infeksiya bilan zararlanish 69-

80% holatlarda 1-5 yoshgacha bolalar orasida uchraydi(bu gematoensefalitik barer va immunologik reaktivlikning pastligi bilan bog'liq), ammo epidemiya vaqtida o'smirlar va kattalar ham kasallanishi mumkin. Bundan anglashiladiki, infeksiyaning epidemiya ko'rinishda tarqalishi nafaqat oddiy holatda ko'p kasallnadigan yosh bolalar, balki aholining barcha qatalamini zararlaydi. Meningokokk infeksiyalar 20-30 yilda qaytalanadi, mavsumiy avjlanish davri kuz-qish oylariga to'g'ri keladi. Demak, mazkur infeksiyaning epidemiyasi yuqorida keltirilgan vaqt oralig'ida takror kuzatiluvchi xususiyatga ega va bu qat'iy ravishda epidemiologik va profilaktik tadbirlar samaradorligini talab qiladi.

Hozirgi vaqtda odamlar ko'p to'planadigan yirik shaharlarda kasallikning bitta tarqalgan shaklidagi bemoriga yiliga 45000-50000 bakteriya tashuvchilar to'g'ri kelmoqda. Bakteriya tashuvchanlik meningokokk infeksiyasida epidemik jarayonning hal qiluvchi omili hisoblanadi. Kasallik yuqishining ko'pchilik hollari, shu jumladan tarqalgan shakllari ham bakteriya tashuvchilaridan yuqadi, biroq barcha bakteriya tashuvchilari ham bir xil epidemiologik ahamiyatga ega emas.

So'nggi kuzatuvlar natijasi shuni ko'rsatdiki, meningokokk qo'zg'atuvchisi Neiseria meningitidsni tashish ayollarga nisbatan erkaklarda ko'p uchramoqda, bu esa muloqot intensivligi bilan emas, balki jinsga moyillik bilan izohlanadi. Isbot sifatida 2019-yil ma'lumotlariga ko'ra erkaklarda ushbu infeksiya bilan zararlanish 74%, ayollarda esa 26% ko'rsatkichga ega bo'lganini keltirish mumkin.

Meningokokk infeksiyasi o'chog'i oilada, bolalar muassasi(bog'cha, ko'ngilochar maydonchalar, bolalar parklari), maktab va boshqa jamoalarda infeksiyaning tarqoq shakli bilan kasallangan bemor ekanligidan va epidemiyani yuzaga kelish xavfi yuqoriligidan kelib chiqib quyidagi epidemiologik va profilaktik chora-tadbirlar o'tkazilishi shart:

- Har bitta alohida holatda epidemiolog tomonidan o'choq chegarasi belgilanadi;
- Meningokokkli nazofaringit bemorlar va tashuvchilar to'liq aniqlanadi va izolyatsiya qilinadi;
- Kamquvvat, darmonsiz bolalarga gamma-globulin beriladi;
- Tashxis qo'yish uchun bemor yoki tashuvchi bilan aloqada bo'lgan aholi tibbiy nazoratga olinadi;
- Kontaktda bo'lgan shaxslarda bir martalik bakteriologik tekshiruv o'tkaziladi, natija manfiy bo'lgandagina jamoaga qo'shilishga ruhsat beriladi, aks holda sanatsiya qilinadi;
- Kasallik tashib yurishi gumon qilinganlar orasida maxsus polisaxaridlardan tayyorlangan meningokokkning kimyoviy vaktsinasi infeksiyaning A va C hamda W-135 seroguruhlariga qarshi emlanadi;

- Zararlanish ma'lum muassasa hududida tarqalganligi aniqlangan holatda ma'lum muddatga mazkur muassasada karantin e'lon qilinadi;
- Infeksiya yuqtirgan bemorlar yuqumli kasalliklar shifoxonasining ixtisoslashtirilgan bo'limlariga yotqiziladi.

Xulosa: Meningokokk infeksiyasi epidemiyasining navbatdagi to'liqini vaqtida oldini olish orqaligina kasallikning yuqori o'lim ko'rsatkichi, nogironlik holatlari va o'tkir asoratlarini bartaraf etish mumkin. Moliyaviy hisob-kitoblar jihatidan olib qaralganda ham bu statsionar davo choralari uchun sarflanadigan mablag'larning 5-7% ini tejashga erishishga sabab bo'ladi. Karantin e'lon qilingan muassasalardagi iqtisodiy o'sishga ta'sirini ko'rsatmaydi. Amaliy tavsiyalar sifatida shuningdek meningokokk infeksiyasiga qarshi an'anaviy emlash-vaksinatsiya uchun qator Yevropa davlatlari tajribasidan o'tgan yangi kimyoviy vaksinalarni qo'llashni taklif qilaman. Shu bilan bir qatorda aholi orasida infeksiyani yuqish yo'llari, undan organizmni himoya qilishning eng oddiy gigiyenik me'yorlarga mos usullari haqida targ'ibot ishlarini olib boorish zarur. Va bu natijalarga erishish uchun yuqorida ta'kidlangan epidimiologik va profilaktik chora-tadbirlarni o'z vaqtida amalga oshirish talab qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.I.Muhammedov "Mikrobiologiya, virusologiya, immunologiya" Toshkent - 2006, 244-247 betlar
- 2.Акимкин В. Г. и др. Современные подходы к прогнозированию эпидемиологической ситуации по заболеваемости энтеровирусным менингитом //Медицинский алфавит. – 2020, С. 7-12.
- 3.Алифанова С. В. Бактериальные менингиты у детей //3 турботою про дитину. – 2017, С. 15-19.
4. Астапов А. А. Менингококковая инфекция: инвазивные формы возможны в любое время, в любом месте, в любом возрасте //Приложение к журналу «Лечебное дело». – 2019. – С. 3.

5. Абрамцева М. В. Менингококковая инфекция. Современныепред- ставления о возбудителе, эпидемиологии, патогенезе и диагностике. Сообщение 1 /М. В. Абрамцева, А. П. Тарасов, Т. И. Немировская // Биопрепараты. — 2014, С. 4—10.
6. Белобородов В. Б. Нерешенные проблемы менингококковой инфекции //Инфекционные болезни: Новости. Мнения. Обучение. – 2018. – Т. 7. – №. 1 (24).
- 7.Бурганова А. Н., Семенова М. К. Клинико-эпидемические особенности генерализованной формы менингококковой инфекции на примере клинического случая //Молодежь в науке: Новые аргументы. – 2019. – С. 98-100.
7. Венгеров Ю. Я. и др. Актуальные аспекты патогенеза, диагностики и лечения бактериальных гнойных менингитов //Инфекционные болезни: Новости. Мнения. Обучение. – 2018. – Т. 7. – №. 1 (24).
8. <https://www2c.cdc.gov/podcasts/player.asp?f=9956>,
<https://www.cdc.gov/meningitis/index.html>.
9. www.fhi.no Norwegian Institute of Public Health PO Box 222 N-0213 Oslo.
10. www.researchgate.net March 2020Journal Infectology 12(1):111-118
DOI:10.22625/2072-6732-2020-12-1-11-118.